

Referat fra FUR-møte

Tromsø 04.04.2024

Deltagere: Geir Huse, Kåre Heggebø, Cecilie Kvamme, Bjarte Bogstad, Erik Berg, Rose Mari Berge, Jan Ivar Maråk, Anne Kjos Veim, Elisabeth Norgård Gabrielsen, Guldborg Søvik (referent)

Forfall: Solveig Strand, Øystein Ormbostad (det skal utnevnes ny representant fra Kystfiskarlaget)

Svein Løkkeborg informerte om **prosjekter i forskningsgruppe Fangst**. Nøkkelord: seleksjon i trål og snurrevad, redusert bunnpåvirkning (nytt semisirkel-gir), seleksjon i snøkrabbeteiner, levendelagring av makrellstørje, fangst (bekjempelse) av pukcellaks i sjø og elvemunning, bifangstreduksjon av hai, sjøfugl, makrellstørje og hval. Redskapsforskning har fått lite FFA-midler. FHF er en viktig finansieringskilde, men FHF er opptatt av spleiselag. Det er vanskelig å finne finansiering av båtlease. Forskningsfeltet er nedprioritert, også internasjonalt. Forskningsgruppen sliter med rekrutteringen. FUR tok presentasjonen til etterretning, og støtter at FFA-midler brukes på dette fagfeltet. FUR mener det er viktig å sikre rekrutteringen og kompetansen i Havforskningsinstituttet når det gjelder fangstteknologi.

Geir Huse orienterte om **bruk av FFA-midlene**. Oversikt per fagområde for 2020–2023 viser at det brukes absolutt mest på bestandsovervåking. Nest største pott er fangstsampling. FFA-midlene kan overføres mellom år. I 2024 er budsjettet 230 mill., der 20 mill. er satt av til reserve. FUR sine råd om prioriteringer er reflektert i fordelingen per prosjekt, og bestandsovervåking er godt ivaretatt. F.o.m. 2024 er tokt/prosjekt helfinansiert av enten NFD eller FFA-midler, dette for å lette budsjetteringsprosessen internt på HI. En sammenslåing av FFA- og NFD-midlene ville gi én budsjetteringsprosess, men FUR ville da miste sin rolle. Iflg. formålsparagrafen skal FFA-midlene brukes på forskning som er direkte relevant for næringen. FUR tar orienteringen til etterretning, og legger til grunn at FUR diskuterer prioriteringen av FFA-midlene for 2025 i sitt neste møte.

Erik Berg orienterte om **forskningen på blåkveite**. Benchmark i 2023 resulterte i ny modell. Denne viste en større nedgang i bestanden enn forventet, en nedgang næringen sier de ikke ser. Egga nord toktet viser en nedgang i bestanden, mens økotoktet viser en oppgang. Modellen styres mye av Egga nord toktet. Den voksne og modne delen av bestanden står der. Flåten har mye aktivitet i områder med mye blåkveite. Effekten av å slå sammen toktindeksene til én indeks skal undersøkes. Den siste gode rekrutteringen til bestanden var for ca. 10 år siden. På generelt grunnlag ble det spurt om man etter en benchmark kan kjøre ny og gammel modell parallelt i noen år, noe som ville gitt en ny modell større legitimitet i næringen. Merkedata ble ikke brukt i benchmarken. FUR tok presentasjonen til etterretning. FUR mener på generelt grunnlag at det vil være nyttig at man etter en benchmark kjører ny og gammel modell parallelt noen år. FUR anbefaler at det gjøres flere merkeforsøk for blåkveite, og aller helst i et nordisk samarbeid.

Erik Berg orienterte om **forskningen på kveite**. HI jobber mot å kunne gi kvoteråd fra 2025: separate råd for bestandene nord og sør for 62N. SPiCT fungerer bra for kveite, der det brukes fangstdata og en biomasseindeks fra kysttoktet. Dagens fiske nord for 62N er ikke bærekraftig, og bestandsberegningene indikerer at et kvoteråd vil ligge rundt 1.000 lavere enn det som fiskes i dag (3.500 tonn). Det har vært en enorm økning i innsats, inkludert en lengre sesong. Sør for 62N fiskes det nesten ikke kveite. I nord er turist-/fritidsfisket lavt i forhold til det kommersielle fisket, mens situasjonen i sør sannsynligvis er omvendt. FUR tok presentasjonen til etterretning.

Erik Berg orienterte om nylig gjennomført **metoderevisjon på vassild**. I 2023/2024 gjennomførte ICES en SPiCT benchmark, der bla. vassild, sjøkreps i FU32, og kysttorsk 62-67N var inkludert. For disse tre bestandene ble det nye SPiCT-assessmentet godkjent av reviewerne, men det er ennå ikke godkjent av ACOM. 2-over-3-modellen (bør kanskje forklare i korte trekk hva denne modellen innebærer) har til nå blitt brukt for vassild, inkludert for kvoteråd for 2024 og 2025 (årlig kvote på ca. 9500 tonn). Den nye SPiCT-modellen er avhengig av et par tokt på 1990-tallet for å fungere (mer kontrast i dataene). Uten disse toktene fungerte ikke modellen. SPiCT-modellen gir et kvoteråd på ca. 13.000 tonn for 2024 og 2025. Modellen gjelder for hele utbredelsesområdet, men er basert på toktdata kun fra Egga-toktet. FUR anbefaler at HI ser mer på toktdata fra reketoktet i sør, og at man i første omgang analyserer akustiske data som allerede er samlet inn. FUR anbefaler at ICES utarbeider et nytt kvoteråd for vassild for 2025 basert på SPiCT-modellen.

Guldborg Søvik orienterte om **gjennomføringen av reketoktet i Skagerrak og Norskerenna i 2024**. Toktet hadde en uke mindre toktid enn tidligere år, men klarte å dekke hele toktområdet takket være mye bra vær. En del faste stasjoner måtte kuttes, men simuleringer med tilfeldig fjerning av stasjoner viser at trenden i rekebestandsindeksen er robust. Den observerte nedgangen i 2024 er derfor sannsynligvis reell, og støttes også av fiskeridata. FUR anbefaler at det gjennomføres mageprøvetaking av bunnfisk i Nordsjøen og Skagerrak, da mye er forandret siden 1990-tallet (1991 var siste «year of the stomach»). FUR mener det er viktig å få kartlagt om økt beiting på reker kan være en av forklaringene på bestandsnedgangen for reker. FUR mener dessuten at det er ønskelig å få en oversikt over mageprøvetakingen i Nordsjøen de siste årene,

Guldborg Søvik orienterte om nylig gjennomført **metoderevisjon på sjøkreps i FU 32 (norsk sone i Nordsjøen)**. Modellen er basert på fangstdata og en bunntålindeks fra reketoktet i sør. Toktindeksen viser en vedvarende lav bestand under Bmsy siden 2007. Mulige forklaringer kan være at bestanden ble såpass nedfisket på begynnelsen av 2000-tallet at den ikke har klart å bygge seg opp igjen, og/eller at kyststrømmen fører til at larver klekt i området driver nordover og ut av området. FUR tok presentasjonen til etterretning.

Bjarte Bogstad orienterte om **gjennomføringen av vintertoktet og skreitoktet i 2024, samt aldersfordeling i fangstdata**. Gjennomføringen av vintertoktet var bra, med god dekning. To norske og ett russisk fartøy deltok. HI mottar snart de russiske dataene. Vintertoktet hadde i 2024 også dekning av området nord for Svalbard. Her var det ingen dekning i 2023. Det var mye småhyse i fangstene, men ellers ikke så store forskjeller sammenlignet med 2023. Skreitoktet hadde ingen torsk over 100 cm/11 år i fangstene, noe som er bekymringsfullt. Den norsk-russiske arbeidsgruppen skal møtes siste uken i mai. Råd på torsk, hyse, snabeluer og blåkveite kommer 21. juni. Aldersfordelingen i fangstene av torsk viser en smalere aldersfordeling i 2023 sammenlignet med tidligere år, med færre store og små torsk. Det er en liten oppgang i vekt ved alder. Et par middels gode årsklasser av torsk er på vei inn i bestanden, noe som kan bidra til å snu den negative utviklingen. FUR tok presentasjonen til etterretning.

FUR fikk **besøk av Råfisklaget** ved Svein Ove Haugland og Charles Aas for å høre deres syn på fiskeri og bestand. De store bestandene som torsk, hyse og kongekrabbe viser nedgang, og Råfisklaget er opptatt av hvordan man skal klare å opprettholde aktiviteten på kysten. Fiskerne leter etter andre ressurser, men møter raskt strenge reguleringer. Da må disse reguleringene ha god legitimitet i næringen. På sist årsmøte ble det vedtatt at Råfisklaget bør bidra mer til en bærekraftig næring. Et godt datagrunnlag er da viktig. Etter et møte med HI kom vanlig uer på agendaen. Denne arten er strengt regulert, noe som påvirker annet fiske. Råfisklaget søkte NFD

om å få bruke inndratte midler til å øke kunnskapen om vanlig uer, og det ble satt av 7 mill. over 3 år til dette.

Kvotenedgangen på torsk viser at det er 75.000 tonn mindre torsk å fiske for norske fiskere i 2024 enn det som ble fisket i 2023, dvs. 26 % mindre i år enn i fjor. Andelen som landes i Lofoten er gått ned, og fisket foregår lenger nord. Resten av 2024 vil flåten måtte fokusere på andre arter som lange, brosme, kveite og breiflabb. Markedet etterspør MSC og /eller reguleringer. TAC er viktig, men må være på rett nivå. Trenger bedre kunnskapsgrunnlag på marginale arter. Mange av de datafattige artene vil sannsynligvis få SPiCT-assessment og kvoteråd etter hvert. For lange og brosme må teknologisk utvikling i fiskeriet tas høyde for i de kommersielle indeksene før de kan brukes i en SPiCT-modell. Fangstsampling av bunnfisk og bruk av ny teknologi ble diskutert. FUR tok orienteringen til etterretning.

Bjarte Bogstad orienterte om nylig gjennomført **metoderevisjon på sei, nord og sør for 62N**. Resultatene blir sannsynligvis tatt i bruk i år. For sei nord for 62N brukes det data fra kysttoktet. Metoderevisjonen viste at fisken blir senere kjønnsmoden enn det man hittil har trodd, noe som førte til en nedskalering av biomasse og referansepunkt i assessmentet. Det blir sannsynligvis liten forskjell for rådgivningen på sei i nord. For sei i Nordsjøen ble input-dataseriene endret. Tidligere brukte man IBTS for 3. kvartal som eneste toktindeks, mens man nå bruker en kombinert toktindeks. Her inngår i tillegg til IBTS for 3. kvartal også andre tokt fra 3. og 4. kvartal. Det ble laget en kombinert CPUE indeks med data fra flere land. Referansepunktet for F relateres etter metoderevisjonen bare til den nyere del av tidsserien, fra ca. 2002 (pga. lavere rekruttering). Fmsy ble justert ned med 13-14 %. Bestandsindeksen (SSB) ble justert ned med 30 %, men referansepunktene ble også nedskalert med nesten en tredjedel. Dataene viste at seien modnes senere og vokser senere enn det man hittil har ment. Antallet individer i bestanden er uendret, men det er færre modne individer. FUR mener det er viktig at konsekvensene for kvoterådene av metoderevisjoner blir klart kommunisert. FUR etterlyser resultater fra merkeforsøk av sei nord for 62N.

Kommende metoderevisjoner som er aktuelle for norsk fiskeri er NVG sild, makrell, vestlig baltisk sild og havbrisling. Metoderevisjonene er planlagt til kommende høst og vinter (2025 for de to sistnevnte bestandene).

Kåre Heggebø innledet om **datafattige bestander**. Flere av disse artene vil fremover bli mer beskattet. Mindre kunnskap medfører større sikkerhetsmarginer og dermed lavere kvoter. Fiskarlaget mener at livslengde er viktig i denne sammenhengen (for eksempel brisling vs. lange), og spør om det er en helhetlig tilnærming til dette. Hvordan kan FUR bidra til å løfte flere bestander ut av 2-over-3 tilnærmingen? HI har utarbeidet en metoderevisjonsstandard. I prosjektet for datafattige bestander har det vært mye fokus på pigghå. FUR kan komme med anbefalinger om hvilke bestander som skal prioriteres fremover. Bestandene av lange og brosme rådgis av ICES, og endringer i rådgivning og assessment må gå gjennom en metoderevisjon, noe som vil ta i alle fall to år. I juni skal det arrangeres et møte mellom Fiskeridirektoratet og næringen om økosystembasert fiskeriforvaltning. HI planlegger en digital rapport à la den gamle ressuroversikten som vil inneholde status for alle bestandene, samt rådene for de bestandene som HI gir egne råd for. FUR tok orienteringen til etterretning.

I tilknytning til denne diskusjonen ble forskningen på lange og brosme diskutert. Det ble vist til at det skal svært lite ny kunnskap til før det kan gis normale kvoteråd for lange og brosme, og dette vil kunne løfte kvoterådene sammenlignet med dagens modell. FUR anbefalte HI å

følge opp dette, og det raskeste alternativet vil være å prøve å få lange og brosme nord for 62N inkludert i neste års SPiCT- runde i ICES.

Geir Huse orienterte om **status for fiskeribiologiutdanningen på UiB**. Pga. økonomiske problemer og stillingsstopp har Institutt for biovitenskap tilbudt HI å planlegge og gjennomføre to kurs i fiskeribiologi. Ledergruppen må vurdere om dette er rett bruk av midler. Utgiftene til disse kursene vil eventuelt bli tatt fra FFA-midlene. Avdeling Trygg og sunn sjømat ved HI (gamle NIFES) har allerede et særskilt ansvar for ernæringsforskning. I 2023 var det ingen søkere til masterprogrammet i fiskeribiologi. Den 11. april er studentene på UiB invitert til HI. HI sikter på å være mer synlig tidligere i studieløpet. Man ser den samme utviklingen ved UiT, og HI sin tilnærming og innsats overfor de to universitetene må samordnes. FUR mener det er viktig å sikre rekrutteringen av norske fiskeribiologer, og støtter initiativet til et HI-drevet kurs i fiskeribiologi ved UiB.

Geir Huse orienterte om digitalt **forskermøte med russerne**. Møtet gikk bra, og protokollen ble signert to dager etter møtet var avsluttet, mye raskere enn det som har vært vanlig de siste årene. 4.–5. juni skal det arrangeres et digitalt symposium. Etter et fysisk møte i 2022 har alle møter med russerne vært digitale. Møte om reke og lodde ble avholdt høsten 2023. Russland er klar til å øke toktaktiviteten sin, også i norsk sone (tokt på NVG sild og blåkkeite), men dette krever tillatelse fra norske myndigheter. FUR tok orienteringen til etterretning.

Cecilie Kvamme orienterte om **loddegytetoktet i Finnmark**. Toktet ble startet opp etter initiativ fra næringen og FUR, og håpet var at et slikt vintertokt ville bli implementert i og redusere usikkerheten i rådgivningen. Toktet har for de fleste år gitt et lavere loddeestimat enn framskrivningen basert på økotoktet om høsten. Loddegytetoktet ville dermed ikke ha gitt en høyere kvote. En svakhet ved toktet er at man ikke har hatt dekning i russisk sone. Fordelingen av lodde er veldig flekkvis, og målstyrken har variert mer enn om høsten. Det er vanskelig å implementere dette toktet i rådgivningen. FUR tok presentasjonen til etterretning, og mener at det er positivt at den faglige gjennomføringen av toktet er anerkjent av ICES i et loddebenchmark. FUR mener fortsatt at det er viktig å gjennomføre slike gytetokt i situasjoner der loddedekningen under høsttoktet ikke er tilfredsstillende.

Cecilie Kvamme orienterte om **HERAS-toktet på sild og brisling i Nordsjøen, Skagerrak og Kattegat**, der Norge, Danmark, Tyskland, Nederland, Irland og Skottland deltok. Toktet brukes i bestandsvurdering av flere sildebestander og havbrisling. Toktet gir aldersbaserte indekser, og data på genetisk bestandsstruktur for å skille de forskjellige sildebestandene fra hverandre. Bestanden av vestlig baltisk sild ligger på et lavt nivå. Denne bestanden blander seg under beitevandring med nordsjøsilde ute i Nordsjøen og Skagerrak/Kattegat. FUR tok presentasjonen til etterretning. FUR diskuterte samtidig problemstillingen rundt kvotefastsettelsen for torsk i Nordsjøen for 2024, etter at ICES delte torskebestanden inn i tre komponenter. Det ble da anbefalt at kvotesituasjonen for den svakeste bestanden skulle være retningsgivende for kvoterådet for de øvrige komponentene, fordi bestandene blandet seg. Dersom ICES bruker den samme tilnærmingen for nordsjøsilde og vestlig baltisk sild, som også blander seg, vil dette kunne få alvorlige konsekvenser for kvoterådet for nordsjøsilde. HI orienterte om at de har fulgt opp denne problemstillingen, og at ICES arbeider med en strategi for hvordan en skal håndtere slike situasjoner i fremtiden. Det er varslet nye retningslinjer fra ICES i løpet av kort tid.

Cecilie Kvamme orienterte om **gytetokt for NVG-sild** i 2024. Så å si all silden stod nord for Røsttunga: 82 % utenfor Lofoten og Vesterålen, og 18 % nord for Andenes. Total biomasse har vært veldig stabil siden midten av 2010-tallet. Årets estimat hadde lavere usikkerhet sammenlignet med de foregående årene. FUR tok presentasjonen til etterretning.

Rose Mari innledet om observert **økning av spekkhoggere** i norske farvann. HI har aktivitet på hval, og metoder for å skremme vekk sjøpattedyr fra fiskeredskap utvikles og prøves ut. Spekkhoggere utgjør et problem hovedsakelig på sildefeltene. FUR viser til det arbeidet som forskningsgruppe Fangst gjør, jmf. presentasjonen fra Svein Løkkeborg.

Rose Mari innledet om **prøvefiske av sommerlodde ved Jan Mayen**. Hvordan kan man få dokumentert om det finnes lodde der? Fiskebåt og Pelagisk forening har bedt Sildesalgslaget om å sette av inndratte midler til å finansiere loddekartlegging/-forskning ved Jan Mayen sommeren 2024. Et økosystemtokt ved Jan Mayen har blitt foreslått tidligere, men det var ikke mulig å finne fartøy. Det er ingen indikasjoner fra tidligere fiske etter torsk ved Jan Mayen på at det finnes lodde der (ikke noe lodde i torskemagene). FUR er positiv til forslaget fra Pelagisk forening/Fiskebåt om en pelagisk kartlegging av eventuelle loddeforekomster ved Jan Mayen, og ber om at HI lager en plan for gjennomføring av tokt allerede i juli 2024, i forbindelse med gjennomføringen av makrelløkosystemtoktet.

Tid og sted for nytt møte vil bli avtalt per e-post.